

УДК 377:378.147

Д.І. Сапожник, канд. техн. наук, доц. (ЛТЕУ, Львів)

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ-ТОВАРОЗНАВЦІВ ДЛЯ МИТНОЇ СФЕРИ

У різних вишах країни понад 20 років ведеться підготовка фахівців митної справи, економістів і юристів для митної сфери. Однак найбільш затребувані для митної сфери фахівці-товарознавці проходять підготовку у вишах, де не викладають спеціальних дисциплін, що охоплюють питання митного контролю, зокрема правильності ідентифікації та класифікації товарів відповідно до Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД).

Через митний кордон переміщується товар, до якого застосовуються різні заходи державного регулювання; правильність їх застосування забезпечує митний контроль. Отже, спеціальна підготовка товарознавця для митної сфери має включати знайомство із завданнями, які вирішують митні органи. Необхідність спеціальної підготовки товарознавців для митної сфери зумовлена насамперед необхідністю визначення товарного угруповання, до якого застосовуються ті чи інші заходи регулювання.

Ідентифікація товару є первинною під час розв'язання основних митних завдань, зокрема пов'язаних із визначенням коду ТН ЗЕД, розміру митних платежів (акцизів і ПДВ), помещенням товару під процедуру переробки на та за межами митної території, визначенням країни походження, застосуванням заходів нетарифного регулювання, системи заборон та обмежень, захистом прав правовласників, захистом вітчизняного ринку від товарів, небезпечних та шкідливих для здоров'я людини і довкілля (рис. 1).

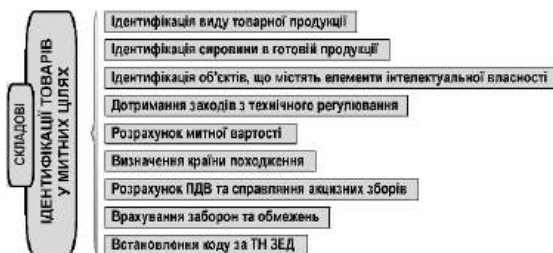

Рис. 1 - Складові ідентифікації товарів у митних цілях

Ідентифікація, як пошук потенційно можливих угруповань (розділів і груп) у ТН ЗЕД передусє класифікації, тим самим зумовлюючи її результат. Основні правила інтерпретації (далі – ОПІ) припускають дослідження угруповань, які тією чи іншою мірою мають відношення до товару, що класифікується. При класифікації товару в митних цілях необхідно одночасно володіти *товарознавчими* та *митними* знаннями. На сьогодні, нажаль, таких фахівців не готує жоден український навчальний заклад четвертого рівня акредитації.

Про важливість спеціальної підготовки товарознавців для митної сфери можна судити з численних публікацій [1, 2], у яких ставляться питання вдосконалення митних операцій, що з контролем правильності класифікації товарів у вигляді формування переліку товарів із подібними характеристиками, оподатковуваних різними ставками мит. Розібратися в причинах маніпулювання кодом ТН ЗЕД та митною вартістю неважко, проте визначити їх числові значення значно складніше, особливо якщо посадові особи митних органів не мають спеціальної товарознавчої підготовки [3, 4].

Тому вважаємо доцільним вивчити можливість розроблення навчального плану підготовки фахівців за напрямом «Товарознавство у зовнішньоторговельній діяльності». На нашу думку він є якісно новим і дає змогу проводити підготовку товарознавців з урахуванням цілей і завдань митних органів, що здійснюють державний митний контроль. Відповідно до цього плану підготовка товарознавців (бакалаврів) за зазначеним напрямом повинна передбачати формування основних фахових компетенцій, окремі з яких наведені у табл. 1.

Таблиця 1 – Пропонований перелік фахових компетенцій підготовки здобувачів (вибрані)

№	Фахові компетенції підготовки здобувачів за напрямом
...	...
1	знання асортименту та споживчих властивостей товарів, чинників, що формують і зберігають їхню якість;
2	знання методів ідентифікації, оцінки якості та безпеки товарів для діагностики дефектів, виявлення небезпечної, неякісної, фальсифікованої та контрафактної продукції, скорочення та попередження товарних втрат;
3	здатність виявляти характеристики ціноутворення товарів на основі аналізу споживчих властивостей для оцінки їх ринкової вартості;
4	уміння оцінювати відповідність товарної інформації вимогам нормативної документації;
...	...

З метою вдосконалення митного контролю та мінімізації ризиків під час контролю правильності класифікації товарів за ТН ЗЕД передбачені державні послуги з прийняття попередніх класифікаційних рішень. Для надання цієї послуги митній службі необхідні товарознавці з глибокими знаннями сучасних технологій виробництва товарів, що переміщуються, як правило, товарів «нового покоління» зі зміненими характеристиками і властивостями. Для цих цілей у існуючі програми доцільним було би введення освітньої компоненти «Сучасні технології виробництва товарів» не тільки для товарознавців, а й для фахівців митної справи.

Слід справедливо зазначити, що автоматизувати процеси ідентифікації імпортованих та експортованих товарів на 100% не можна. Окремі групи товарів зі змінюваними модифікованими властивостями, що складно піддаються автоматизації, залишаться для «ручного» доопрацювання. На цій ділянці роботи знову знадобляться людські ресурси, і насамперед експерти-товарознавці, які мають знання і досвід роботи в митній сфері. Таким чином, для підготовки фахівців митних органів в умовах впровадження цифрових технологій пріоритетними завданнями сучасної вищої освіти мають стати організація тісної співпраці з митними органами, технічне оснащення навчального процесу та створення інформаційного середовища, розробка вимог до описів компетенцій, пов'язаних із цифровою митницею.

Інформаційні джерела

1. Гуцул І. А., Крисовата К. В., Титор В. Й. Актуальні тенденції митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65>.

2. Chen, H., Van Rijnssoever, B., Molenhuis, M., van Dijk, D., Tan, Y., & Rukanova, B. D. (2021). The use of machine learning to identify the correctness of HS Code for the customs import declarations. In IEEE 8th International Conference on Data Science and Advanced Analytics (DSAA) IEEE. <https://doi.org/10.1109/DSAA53316.2021.9564203/>

3. Олійник Д. С. Управління ризиками митного контролю в контексті вимог кіотської конвенції. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2011. № 2. Т. 1. С. 197-201.

4. He M, Wang X, Zou C, Dai B, Jin L. A Commodity Classification Framework Based on Machine Learning for Analysis of Trade Declaration. *Symmetry*. 2021. 13(6):964. <https://doi.org/10.3390/sym13060964>.